

“Önce Türküm! Sonra... Belki Yahudi!”

Yahudilerin Türk milliyetçiliği

RIFAT N. BALI

Türkiye Yahudilerinin Türk milliyetçiliği daha önce bir incelemeye konu olmuşsa da, söz konusu inceleme Avram Galanti'nin kullanmış olduğu söylemi tahlil ederek konuya yaklaşmıştı.¹ Bu yazıda ise Yahudilerin Cumhuriyet rejimi altında şerhiledikleri Türk milliyetçisi tavırlarını günümüzde rastlanan örnekleri de ele alınıp biraz daha değişik bir bakış açısı getirilmeye çalışılacaktır.²

Türk milliyetçiliğinin radikal uçları gayri müslim yurttaşları besinci kol, casus, ajan olarak algılamışlar, azınlık okullarını “Ajan Okulları” olarak tanımlamışlardır.³ Bu geleneğin başını çekenler Nihal Atsız etrafında toplanan Türkçülük/Turancılık akımının mensupları olmuş ve radikal Fransız düşünürleri ile Nazi Almanya'sından esinlenen “saf ırk”, “saf kan” kavramları çerçevesinde azınlıkları daima dışlamışlar, aynı zamanda onları “Türkleşmemek”le ve “azınlık ırkçılığı” yapmakla suçlamışlardır. “Türkleşmemek”le kastedilen, azınlık dillerinin günlük yaşamda, cemaat içinde ve cemaat basın organlarında kullanılmaları, azınlık okullarında bu dillerde öğrenim

yapılması, azınlıkların kimliklerine sahip çıkmaları ve Türk milli kimliği uğruna azınlık kimliklerini terk etmemekte direnmeleri idi. Türkçüleri/Turancılara göre “Türk” bir yurttaşlık kavramı yerine ırkı bir kavram olarak ele alınmalı, milliyetçi terminoloji ile “gayri Türkler”in azınlık/etnik kimlikleri silinmeli ve onun yerine ırkı anlamında bir “Türk” kimliği yerleştirilmeliydi. Kemalist milliyetçilik de azınlıkların kendi kimliklerini terk edip, dil, kültür ve ülkü birliği içinde Türk olmalarını talep ediyordu ve CHF'nin 1931 yılında açıkladığı programda Recep Peker'in belirttiği gibi Hıristiyan ve Yahudi vatandaşlar da “dil ve emel birliğinde iştirak kaydı altında tamamen Türk olarak” kabul ediliyordu.⁴ Kemalist milliyetçiliğin “kültürel, defansif, dış politikada saldırgan olmayan” bir yüzü olmasının yanı sıra, ikinci yüzü ise “etnik, hatta ırkı, şoven, iç siyasette kültürel, çoğulcuğu bastıran” bir milliyetçilikti.⁵ Bu milliyetçilik Osmanlı'nın “reayâ” zihniyetini reddetti ve “yabancı”, “öteki” diye gördüğü gayri müslimleri rejimin ideolojisi çerçevesinde tek bir potada tek bir norma haiz Türk kimliği altında birleştirme gayretleri içine girdi ve bunu

1 Suavi Aydın, “Yahudiler ve Türk Milliyetçiliği”, *Zarih ve Toplum*, sayı 89, Mayıs 1991, s. 44-47

2 Bu yazının taslağını okuyup görüşleriyle katkıda bulunan Taneli Bora'ya teşekkür ederim

3 Necdet Sevinc, *Ajan Okulları*, Oymak Yayınları, t.y.

4 Taha Parla, *Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları*, c.3, Kemalist Tek-Parlı İdeolojisi ve CHP'nin Alın Oku, İletişim Yayınları, 1995, s. 110.

5 Taha Parla, a.g.e., s. 326.

da şiddetle talep etti.⁶

Kemalist ideolojinin azınlıkları Türkleştirme çabalarını benimsemeye ve gayretkes azınlık döneminin cemaat önderlerinin/ideologlarının talimatlarına uyan Yahudiler oldu. Bu Türkleştirme çabalarının en aşırı ve bilinen örneği Moiz Kohen'dir. Türkçülük akımının ateşli bir ideologu ve aynı zamanda ateşli bir Kemalist⁷ olan Kohen, önce adını Tekin Alp'e çevirdi, sonra Yahudi Cemaati arasında istihza ile "Musa'nın On Emri"⁸ diye anılacak olan on maddelik "Evâmir-i Aşere"yi yayımladı: *İsimleri Türkleştir - Türkçe konuş - Havralarda duaların hiç olmazsa bir kısmını Türkçe oku - Mekteplerini Türkleştir - Çocuklarını memleket mekteplerine gönder - Memleket işlerine karış - Türklerle daş-kalk - Cemaat ruhunu kökünden sök - Milli ihtisat sahasında vazife-yi mahsusanı yap - Hakkım bil*⁹

Tekin Alp, Yahudilerle Türkçe'yi öğretme ve konuşurma, ve ona paralel olarak onları Türkleştirme amacı ile avukatlık yapan ve meslek gereği devlet ile sürekli ilişkide olan Yahudi hukukçular ile birlikte kurmuş olduğu ve kendisinin başkanı olduğu "Türk Kültür Birliği" ile ilgili olarak verdiği bir konferansta¹⁰ Yahudi Cemaati'nin o yıllardaki durumunu şöyle açıkladı: *"Türkiye bir millet değil bir milletler camiası halinde bir devlet idi. Bu camia içinde biz Yahudiler diğer unsurlar gibi başlıbaşına bir unsur gözüküyorduk. Fakat manevi vaziyetimiz acınacak bir halde idi. (...) Biz Türkiye Yahudileri dilsiz, kültürsüz, edebiyatsız, idealsiz bir vaziyette idik. (...) yalnız yüz bin Türk Yahudisi muhtelif unsurlar içinde dilsiz, kültürsüz, idealsiz yaşıyorduk. Kimi-*

miz adına ispanyolca dedikleri bir nevi jargon, İmimiz Fransızca konuşurduk. Fakat hiçbirimiz canla başla sarılacak bir ideal bulamıyorduk."¹¹

"Mânevi vaziyet" böyle "acınacak" bir halde iken Yahudiler için yapılacak tek şey vardı: *"Bundan sonraki vazifemiz içimizde esası mevcut olan Türk harsını suurlandırmak, canlandırmak ve kuvvetlendirmekten ibarettir. (...) Artık bundan sonra bize Musevi milleti diyen muhite ve cemiyete kat'î ve samimi bir eda ile hayır biz Türküz, dilimiz Türkçedir, kültürümüz Türk kültürüdür, idealimiz Türk idealidir diyeceğiz."*¹²

Tekin Alp günümüz Yahudi Cemaati'nin "Güçlü Önderleri"nin takındıkları Yahudiliği önemsememe, gözardı etme tavrının bir öncüsüdür ve bu öncü tavrını hiçbir yanlış anlamaya yer vermeyecek bir şekilde şu cümleler ile ifade etti: *"Bazıları nazarında Yahudilik tarihi bir hatıradır. Amenna. Bu itibarla Yahudiliğin kalbimizde pek muhterem bir yeri vardır. Ancak tarihi hatıralar ne kadar muhteşem, ne kadar mukaddes olursa olsun, umumi hayatta, millet meşhûmuna tesir itibarıyla hiçbir ehemmiyeti haiz değildirler. İşte bundan dolayıdır ki nâsi ki İngiltere'de İtalya'da ve Fransa'da vatandaşlık itibarile bir Yahudi milleti yoktur ve böyle bir iddia kimsenin hatırına gelmez; Türkiye'de dahi vatandaşlık itibarile Yahudi milleti yoktur ve olamaz. (...) Osmanlı devrinden arta kalan batıl görenekleri söküp atacaktır."*¹³

Tekin Alp Haziran 1934'te Trakya Yahudileri'ne karşı yapılmış olan saldırı ve yağma olayları¹⁴ nedeniyle düşüncesi sorulduğunda "Türk Kültür Birliği" reisi sıfatı ile olayların hükümetçe derhal üzerine gidilmesinden duyduğu hoşnutluğu belirttiğinden sonra da kendi cemaati ile ilgili fevkalâ-

6 Bu konuda bkz. Aryan Aktar, "Cumhuriyetin ilk yıllarında uygulanan Türkleştirme politikaları", *Tarih ve Toplum*, sayı 156, Aralık 1996, s. 4-18

7 Bkz. Tekin Alp, *Kemaltizm*, İstanbul, Cumhuriyet Basımevi, 1936

8 Moiz'in Türkçe karşılığı Musa olduğu için, Moiz Kohen'in emirleri Yahudiler tarafından nizahi olarak Hz. Musa'nın On Emir'ine benzetilmiştir.

9 Tekin Alp, *Türkleştirme*, Resimli Ay Matbaası, 1928, s. 60-68, aktaran Jacob M. Landau, *Tekin Alp Bir Türk Yurtseveri* 1883-1961, İletişim Yayınları, 1996, s. 20 ve 289-290

10 Tekin Alp, "Türk Kültür Birliği", *Yeni Türk Mecmuası*, C. 1, sayı 5, Teşvissanı 1933, s. 1239-1250.

11 Tekin Alp, a.g.m., s. 1239-1240.

12 Tekin Alp, a.g.m., s. 1249.

13 Tekin Alp, a.g.m., s. 1250.

14 Bu konuda bkz. Halûk Karabataç, "1934 Trakya olayları ve Yahudiler", *Tarih ve Toplum*, Şubat 1996, sayı 146, s. 4-16 / Avner Levi, "1934 Trakya Yahudileri Olayı: Ahmâmayan Ders", *Tarih ve Toplum*, Temmuz 1996, sayı 151, s. 10-17 / Zafer Toprak, "1934 Trakya Olaylarında Hükümetin ve CHP'nin Sorumluluğu", *Toplumsal Tarih*, Ekim 1996, sayı 34, sh. 19-25 / Aryan Aktar, "Trakya Yahudi Olaylarını 'Doğru' Yorumlamak", *Tarih ve Toplum*, Kasım 1996, sayı 155, s. 45-56.

de talihsiz bir cümle sarfetti ve neredeyse abalından sopa gösterdi: "Bu hâdiseyi bütün vatandaşlarla beraber ben de şayani teessüf görürüm. Lakin derhal halledilmesi ve bütün Türk vatandaşlarının hoşnutsuzluklarını izhar etmesi Türk milletinin hakiki seciyesinin bir here daha meydana çıkarılmış ve Türkiye'deki Musevilere ilerisi için kat'i bir hedef göstermeğe vesile olmuştur."¹⁵ Başka bir deyimle Tekin Alp Yahudilerin Türkleşmemeleri halinde başlarına gelebilecekleri ima etti ve Yahudiler için hedefin başkanı olduğu Türk Kültür Birliği'nin ilkeleri yani Türkleşme olduğunu satır aralarında ifade etti.

Tekin Alp'ın milliyetçilik anlayışı bir yerde, bir tepkinin sonucu idi. Bu anlayış Cemaat kimliğini en dar çerçevede yaşatan Yahudileri zorla da olsa, tehditle de olsa, kendi kabuklarını kırıp dış dünya ile tanışmalarını ve kendilerini çevreleyen geniş topluma bütünleşmelerini, bütünleşmeden öteye geniş toplum içinde erimelerini emrediyordu. Bu Kemalist devrimlerin üslubunun ve Kemalist milliyetçiliğin derin etkileri altında kalmış tepeden inme radikal ve acil bir emirdi. Aynen harf devrimi, şapka devrimi gibi seçkinlerin, önderlerin halka dayatıkları bir kimlik devrimiydi, amaç Türkiye Yahudilerine Yahudi kimliği yerine bir milli kimlik kazandırma idi.¹⁶ Ashında burada yapılan hata bir etnik kimlik ve kültürün bir milli kimlik uğruna neredeyse tamamı ile feda edilmesinin gerekliliğine inanılması ve bunun tepeden inme usuller ile "halk"a dayatılmasıydı.

Kemalizmin, milliyetçiliğin ve kamuoyunun bu taleplerine ve "Yahudi Önderler" in bu doğrultudaki emirlerine uymak için Yahudi cemaati elinden geleni yaptı. Önce isimler Türkleştirildi, Türkiye Yahudilerinin ana dili olan Yahudi İspanyolcası'nın konuşulmaması, unutulması için gayret sarfedildi. Bu dil ateşli bir milliyetçi söylem ile bizzat Yahudiler tarafından kötülendi,¹⁷ kimliklerin egemen kültür içinde eritilmeleri için

ne gerekirse yapılmaya başlandı. Tekin Alp'ın Türkçü olarak taşıdığı Türk milliyetçiliği bayrağını Avram Galanti de tarihçi sıfatı ile taşıdı. Galanti'nin "Türk Harsı ve Türk Yahudisi" kitabı tümayle "Vatandaş Türkçe Konuşu!" kampanyası ile başlayan azınlıkların günlük yaşamında kendi dillerini terk edip Türkçe konuşmalarına yönelik baskı kampanyasına, Yahudilerin Türkleştiklerini kanıtlama amacıyla yazılmış savunma nitelikli bir cevabıydı. Yazar Türkçeyi kullanıp edebî veya bilimsel ürün vermiş dönemin Yahudilerini ard arda sıralayıp artık Yahudilerin Türkçe konuştuklarını, yazdıklarını, konuşmanın ötesinde topluma bütünleşmenin ve Türkleşmenin bir kanıtı olarak edebî ve bilimsel eserler de ortaya koyduklarını kanıtlamaya çalışıyordu.¹⁸

Ancak tüm bu çabalara rağmen Yahudiler Türkçülere ve Türk milliyetçilerine yaranamadılar. Bir döneme unutulmaz bir şekilde damgasını vurmuş ve anti-semitizmin günümüze kadar gelmesinde en başat rolü oynamış olan Türkçülük akımının Nazi sempatanlarından şiddetli bir Yahudi düşmanı olan Cevat Rifat Atilhan Türkleşmeye çalışan Yahudilere önce ihtar etti: "Yahudiler isimlerimize dokunmayınız!". Sonra kamuoyunda "Vatandaş Türkçe Konuşu!" kampanyası ile başlayan baskıların bir sonucu olarak Yahudilerin Türkçe konuşmak için kurdukları cemiyetlere dikkati çekti, ve, "Yahudinin Türkçe konuşması bir lütf değil, dünya kadar güzel dilimize ve tatlı şivemize bir tecavüzdür" diye haykırdı.¹⁹

Atilhan'ın davranışına paralel olarak Türkçülük akımı mensubu Orhan Seyfi Orhon da "Vatandaş Türkçe Konuşma!" başlıklı yazısında bu tür şekilci ve yüzeysel bir millileşmenin "zararlar"ına değindi, azınlıklara konumlarını ve meziyetlerini (!) bir kez daha hatırlattı ve Yahudilerin adlarının ve dillerinin Türkleşmesindeki zararlara (!) dikkati çekti: "Sen, dünyanın her tarafında beşinci kolsun! (...) Sen demokrasinin yüz karası, hürriyetin zaafı, müsavat ve adaletin zararısın! Sen nifakşın, hilesin, korkusun, paniksin, sabotajşın!

Sakın şiveni, lehçeni, tafranı değıstirme! Fran-

15 Milliyet, 8 Temmuz 1934

16 Bu konuda bkz. Yıldız Akpolat Davut, "Tekin Alp'ın Türkiye'deki Yahudilere Milli Kimlik Kazandırma Çabaları", Türkiye Günü, sayı 37, Kasım-Aralık, 1995, s. 81-85.

17 Bu konuda bkz. Rifat N. Bali, "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatına Yahudilerin Katkıları", Vuruk, Mart 1997, s. 48-51.

18 Bu konuda bkz. Suavi Aydın, a.g.m.

19 Milli İnkılap, 1 Temmuz 1934, sayı 5, s. 6.

sızca düşün, İngilizce gül, Almanca söyle, İtalyanca havşa et, İspanyolca mırıldan!

Bizim için seni mutlaka görmek, duymak, bilmek, ayırd etmek lazım. Çünkü bizim asıl kuvvetimiz senden uzak oluşumuzdur. Milli varlığımızı, tesanüdümüzü, birliğimizi buna borçluyuz. Her zamanki gibi dilimize, edebiyatımıza, mektebimize, mahallemize, sevincimize ve derdimize karışma!"

Orhan Seyfi Orhon "asıl Türk vatandaşı"nın zaten Türkçe konuştuğunu belirterek "sakın Türkçe konuşma, sahte vatanlaş! Bir gün gelip de seni özünden, yüzünden tanımazsak bile, bari sözünden tanıyalım!" diye gayri müslimlere ihtar etti.²⁰

Türkçülük akımının önde gelen kuramcılarında ve şiddetli bir Yahudi düşmanı olan Nihal Atsız da itiraz edenler safına katıldı ve Yahudilerin Türkleşme çabalarını kabul etmedi, zira Atsız'a göre "Yahudi mayi gibidir. Derhal bulunduğu habın şeklini alır. Yer yer kurulan Yahudileri Türkleştirmek Cemiyetleri bu zelim politikanın neticesidir. Bununla cihan savaşında düşmanlarımızı casusluk ettiklerini unutturma isterler. Hatta daha ileri giderek kendilerine Türk adları takarlar."²¹

Kemalist milliyetçiliğin azınlıkları Türkleştirme talepleriyle, Türkçülerin Türkleşen Yahudileri beşinci kol gibi görüp onları ırki anlamda Türk olmadıklarında toplumdaki ayırma talepleri arasında sıkışıp kalan Yahudiler bu baskılara biryandan boyun eğerken, diğer yandan Türkiye Yahudilerinin Cumhuriyet döneminin tarihinde meydana gelen "dikenli" veya gri renk taşıyan olayları da ayıkladılar. Bu devletçi ve milliyetçi bir ideoloji çerçevesinde yapıldı. Bu tavrın temsilcisi hem cemaatin gayritesmî sözcüsü hem de tarihçi şapkalarını taşıyan Avram Galanti idi. Osmanlı-Türk Yahudi tarihi araştırmalarında öncü olduğu yadsınılamaz olan, ama buna karşın cemaat sözcüsü/tarihçi konumlarını birbirine çok fazla karıştıran ve dolayısı ile tarihçiliğine ciddi gölge düşüren Galanti, üstü cemaat altı tarihçi kıyafetini giyerek ve çoğu zaman cemaat sözcüsü olarak davranarak söz edilmiş/hatırlanması pek hoş ol-

mayan olayları es geçti ve/veya birkaç cümle ile geçiştirdi.²² Galanti'nin bu tutumuna örnek olarak kendisinin dönemin Sanayi Tetkik Heyeti Reisi Şevket Süreyya Aydemir'le olan görüşmesi gösterilebilir. Şevket Süreyya Aydemir'e gidip Varlık Vergisi'ne itiraz etmeye cüret eden Galanti, Şevket Süreyya Aydemir'in tipik milliyetçi söylemi içeren ve Yahudilerin orduya asker vermediklerini ve hattâ bir takım yollarla vergi de vermediklerini, bu nedenle Varlık Vergisi'nin bu kaba-hatları dengeleyen bir "kan vergisi" olduğunu ifade eden azarına karşı "Aldığınız vergi helâl olsun. Bu vergi, sizin dediğiniz işler teraziye dökülünce, bizim ödememiz lazım gelenin bir zerresi bile değildir." diye haykırarak mutabakatını bildirdi.²³

Türk milliyetçiliğinin ateşli bir savunucusu haline gelen Yahudiler, 1492 yılında İspanya'dan kovulan Yahudilerin Osmanlı İmparatorluğu'na göç etmelerinin 500. yılı olması münasebetiyle 1992 yılında düzenledikleri kutlamalar ile başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Türkiye'nin yurt dışındaki tanınmış üsüldüleri ve Tekin Alp ve Avram Galanti geleneğini günümüzde lobiler düzeyinde sürdürdüler. Bu etkinlikler vesilesiyle Türk Yahudi Cemaatine kendi toplumsal belleğini ve tarihini unutturmak için ellerinden geleni yaptılar. 1992 yılındaki kutlamalar vesilesiyle düzenlenen panellerde Türkiye Yahudilerinin kendi geçmişlerine ve Türk tarihine eleştirel bakma konularındaki mütereddit girişimleri de bir Yahudi yazar tarafından "bir süredir Kadın Kitaphı, Harbiye Cep Tiyatrosu gibi genel yerlerde her şeyi tüm açıklığı ile konuşmak krizine tutulduk" şeklinde tarif edildikten sonra aynı yazar ruh doktoru konumuna girip Yahudilerin ruh sağlığı için reçetesini şöyle yazdı: "Türkiye'de hoş olmayan durumlar oldu; büyük rahatsızlıklar bunları. Ancak sonradan barışın kari-kocalar gibi yarıları anımsamanın ne yararı var? Zararı var. Elbette ki bazı şeyler hiç unutulmaz, ancak umutlular gibi yapılır, hatta

20 Orhan Seyfi Orhon, "Vatandaş, Türkçe konuşma!", Akbaba, 1 Ağustos 1940, sayı 341

21 Atsız, Mahaleler IV, Baysun, 1992, sh. 171-174. "Komünist Yahudi ve Dalakavuk", ilk baskı Orhon, 12 Mart 1934, sayı 5.

22 Varlık Vergisi, 1934 yılı Trakya Olayları, 1927 yılı Elza Niye-go olayı, bunların en bilinen örnekleridir. Bu konularda daha ayrıntılı bilgi için bkz. Avner Levi, Türkiye Cumhuriyeti'nde Yahudiler, İletişim Yayınları, 1996

23 Şevket Süreyya Aydemir, II. Adam, Remzi Kitabevi, 1976, s. 234-236.

hiç yaşanmamış gibi davranılır. Bu ruh sağlığı için bire birdir.²⁴ Toplumsal belleği yok etme yolunda sarf ettikleri gayretli çabalar sonucunda Yahudiler "en çok Türkleşmiş azınlık" sıfatına mazhar oldular ve Türk kamuoyunda azınlıklar arasında imtiyazlı bir konum elde ettiler.²⁵

Cumhuriyet döneminin azınlık karşıtı siyasetinin en belirgin ve kamuya mal olmuş örneği olan Varlık Vergisi bizzat Türk Yahudilerinin kamuoyunda temsil eder konumda olan Yahudi "seçkinleri" tarafından önemsizleştirildi, savaş yıllarında yapılması gereken bir fedakârlık,²⁶ ticaret ve sanayininin millileştirilmesi sürecinde doğal bir evre olarak takdim edildi,²⁷ özellikle Ruinlara ve Ermenileri hedeflediğini, ama bunun yanında Yahudilerin de zarar gördükleri iddia edildi.²⁸ Daha sonra bu savunmalar yerini kolaycı ve özellikle milliyetçi bir tarih anlayışı taraftarlarını tatmin eden bir yorum olan Varlık Vergisi'nin Nazilerin ve dönemin Türkçü etkisinin altında yapılmış arızı bir vaka olduğu yorumuna bıraktı.²⁹ Burada sürekli göz ardı edilen, iltirilmek istenen, Varlık Vergisi'nin Kemalist milliyetçiliğin "ikinci ve hiç de munis olmayan etnik egemenlikli iç siyaset yüzü"nü bir sonucu olduğuydu.³⁰ Halbuki Taha Parla'nın ufuk açıcı incelemesinde belirttiği gibi gayri müslim azınlıklar Cumhuriyet Türkiye'sinde "bizden değil diye görülmüş yurttaşlar" olarak kıyıda kalmışlardır. Varlık Vergisi, 6-7 Eylül olayları gibi olaylar da kamuoyundaki önyargılarla ve Turancı ve faşist akımlarla izah edilemezdi, bu durum Cumhuriyet-

tin şeffaflarının "dışlayıcı etnik milliyetçilik ideolojisi"nden ileri gelmekteydi.³¹

Yahudiler, bu konuma gelirken Türk milliyetçiliğinin günümüzdeki bayraktarı olan MHP ve Genel Başkanı Alparslan Türkeş'i kendilerine en yakın müttefik olarak gördüler ve Başbuğ'u hemen benimsediler. Aslında MHP'nin ve Türkeş'in "Yahudiperver" tavrı "pragmatik" bir yaklaşım olup, MHP'nin, kendisini BBP ve RP'den ayrı bir konuma yerleştirme, bir "vitrin düzenleme" kaygısından ileri geliyordu. Görünümün böyle aksettirilmesinin gerektiği bir ortamda 500. Yıl Vakfı'nın 1992 kutlamaları her iki taraf için bulunmaz bir fırsattı. Bir yandan Yahudiler Türk milliyetçiliklerini en ateşli bir şekilde ifade edebilecekler, bunu ifade ederken doğal müttefiklerinden bir tanesi MHP ve Alparslan Türkeş olabilecek, diğer yandan MHP Yahudilere "sıcak" bakarak "Yeni Dünya Düzeni" içinde Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Yahudi lobileri ve İsrail ile ilişkilerini sıcak tutabilecek ve Türkiye siyasetinde söz sahibi, ilımlı muhafazakar bir parti olarak vitrine görünebilecekti.³² Zaman içinde MHP'nin bu yeni tavrı BBP'den ve İslamcılardan da ağır eleştirilere maruz kaldı.³³

MHP'nin Genel Başkanı Türkeş'le MHP'nin genel sekreter yardımcısı Akkan Suver'in takındıkları tavrın tarifi için "pragmatik yaklaşım" deyimi en doğrusu idi. 1980 ve 1990'lı yıllarda "Yahudiperver" kesilen Alparslan Türkeş, 1944 yılında İrkçülük-Turancılık Dâvası'nda ifade verirken Türkçülük geleneğinin "ırk" unsurunu gözardı etmeksizin, Yahudiler'den "Efendim, yalnız demek کافی gelmez. Bugün bir Yahudi de gelir ben Türk'üm der. Fakat onun dili Türkçe değildir, annesi Türk değildir. Her şeyi başkadır. Buna Türk denemez. Benim söylediğim annesi, dili ve her şeyi ile Türk olması-

24 Beki Bardavid, "Bütünlük ile sinmek", *Şalom*, 18 Mart 1992, s. 2. Türkiye'deki Yahudilerin çifli dili söylemek için bkz. Rifat N. Bali, "RP ve Türkiye Yahudileri", *Birikim*, Kasım 1996, sayı 91, s. 74-87

25 Bkz. Nevzat Basım, "En Türk azınlık Yahudiler", *Nohta*, 23-29 Ocak 1994, s. 30-34

26 Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nın 31 Mart 1994 tarihli "Varlık Vergisi" panelindeki konuşmalar.

27 Silvyo Ovadyo, "Gerçekler bir bütündür", *Şalom*, 8 Ocak 1992

28 Üzeyir Garit'in beyanı, *Yeni Şafak*, 14 Temmuz 1996, s. 13

29 Suzan N. Tarabulus, "1. Alaton ile Yahudi Kimliği Üzerine", *Varlık*, Şubat 1997, s. 13-17. Türkiye Yahudilerinin 1992'de Varlık Vergisi için takındıkları tavrı için bkz. Rifat N. Bali, "Çok Partili Demokratik Döneminde Varlık Vergisi Üzerine Tartışmalar", *Tarih ve Toplum*, Eylül 1997, sayı 165, s. 47-59.

30 Taha Parla, a.g.e., s. 209.

31 Taha Parla, a.g.e., s. 209

32 Türkeş'in Amerikan Yahudi liderleriyle olan temasları için bkz. Tamil Bora, "Hedef Turan, Rehber İsrail", *EP Ekonomik Politika*, 7-14 Mart 1993, s. 24-25

33 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Necati Sönmez, "MÇP'de yeni saflaşma Türkeş-İsrail ilişkisi", *2000'e Doğru*, sayı 48, 29 Kasım 1992 / Soner Yalçın, "Yazıcıoğlu ekibi soruyor Türkeş İsraili'lerin yemeğine niye katıldı?", *2000'e Doğru*, 26 Temmuz 1992, sayı 30 / Mustafa Yazgan, "Turan ilerinde İsrail mi?", *İslam*, Nisan 1993, sayı 116, s. 69.

dur" diye söz edebiliyordu.³⁴

Akkan Suver de Türkiye'nin fikri gelişimine paralel bir gelişme gösteriyordu. Suver önce genelde azınlıklardan ve özellikle de Yahudilerden şöyle söz etti: "Fakat Türklükten nasibi olmayanlar, Dönmeler, Ermeniler, Rumlar, Yahudiler, devlete, başına, televizyona hakim olurlar. Bir avuç azınlık devrim, ilerlilik, hürriyet avazleriyle çoğunluğun ensesine biner."³⁵

Daha sonra Yahudileri savunan ve onları öven yazılar yazdı.³⁶ Nihayet aynı Akkan Suver 1980 sonrası "Yeni Dünya Düzeni"ne ve MHP'nin değişmiş görünümüne ayak uydurdu ve aralarında Jak Kamhi ve Üzeyir Garih gibi Yahudi asıllı iş adamlarının üye oldukları Marmara Vakfı'nı kurdu, aynı Vakıf İsrail Dışişleri Bakanı Şimon Perez'i de 1992 yılında konuşmacı olarak davet etti.³⁷

Günümüz Türk milliyetçiliğinin ateşli birer savunucusu haline gelmiş cemaat temsilcileri, daha doğrusu "Güçlü Önderler"i, her vesile ile Yahudiliklerini önemsemekte ve "Türk" olduklarını tekrarlatmakta özen gösterdiler. Müslüman/Türk ailesi görünümünü verebilmek için basında Müslüman/Yahudi evlilikleri konu edilince Yahudi kimlikleri özenle ve bilinçle arka plana itildi, önemsiz bir takı konumuna getirildi, bu tavrı Yahudi asıllı milletvekili Cefi Kamhi tarafından da milletvekili seçimleri arifesindeki bir söyleşisinde bir kez daha tekrarlandı.³⁸ Bu tavır öyle bir hal aldı ki, Yahudi Cemaatini kamuoyunda temsil etme durumunda olan bir bireyi yurttaşlık ve vatandaşlık kavramları bile göz ardı edip, "Türk" kavramına Nihal Atsız'ın keskin milliyetçi davranışıyla yaklaştı. Yahudilerin "Türk olduklarını, bunun yerine ikame edilecek başka bir kelime kabul edemeyeceğini",

"TC vatandaşı" kavramını sevmediğini, zira bir İsveçlinin TC vatandaşı olabileceğini ancak Türk olmadığını, buna karşılık Türkiye'deki Yahudilerin Türk olduklarını altını çizerek vurguladı.³⁹ Türk kamuoyunun talep ettiği "Türk milliyetçisi" kıyafetini azınlıklar podyumunda usta bir halkla ilişkiler ve görünüm mühendisliği yöntemiyle en iyi sergileyen azınlık toplumu Türk Yahudileri oldu. Kendilerini gayri müslim azınlıklar arasında ayrı bir konuma yerleştirip kamuoyunda "en Türk azınlık" görünümünü ver(dir)me çabaları bir yerde istenilen amaca ulaştı ve bir bilimsel toplantıda sunulan ve sadece Yahudilerin yayımladıkları ilmi eserler temel alınarak hazırlanmış bir tebliğde de Türk Yahudilerinin "en Türk azınlık" oldukları sonucuna ulaşıldığı görüldü.⁴⁰

Milliyetçiliğin buhar gibi her yere nüfuz edip, günlük yaşamın neredeyse ayrılmaz bir parçası, ve en önemlisi ve ürktütücüsü, "sıradan faşizm" haline dönüştüğü bir ortamda İslâmî akımın uç noktalarında rastlanan anti-semit söylem de eklenince tedirginlik daha da artıyordu. Bunun sonucunda Yahudilerin hiçbir etnik milliyetçilik amacı gütmenden kimliklerini sadece masumane kültürel etkinlikler ile açığa çıkardıkları bir ortamda bile muhtemel bazı eleştirilere karşı bir takım "savunma"ya yönelik önlemler alınmasına gerek görüldü ve "Klasik Türk Müziğinde Musevi Bestekârlar" başlığını taşıyan bir müzik kompakt diskinin tanıtımında diskin "herhangi bir ayrımcılığı vurgulamak amacı taşımadığı" özellikle belirtildi.⁴¹

Bu ve buna benzer davranışlar aslında ateşli bir Türk milliyetçiliği görünümünü altında bir Yahudi kimliğinin korunmasına çalışıldığını, ancak baskıcı ve egemen milliyetçi söylemden ve Kürt milliyetçiliğinin yarattığı çok duyarl ortamdaki ötürü, gayri müslim cemaatlere yöneltilebilecek muhtemel "Türkiye'ye sadakat" sorgulamalarına, ve Türkçülük/Turancılık akımının bir dönemde

34 Cemal Anadol, *Türkes, Milliyetçi Anadolu Yayınları*, t.y. sh. 16 ve Hulusi Tuğut, *Türkes'in Anıları, Şahinlerin Dansı, ABC Basın Ajansı Yayınları*, 1995, s. 62

35 Akkan Suver, *Nihal Atsız, Su Yayınları*, 1967, s. 115

36 Akkan Suver, *Değışiklerim*, İstanbul 1969

37 Milliyet, 16 Elam 1994 ve Sinan Onus, "Türkes'in yeni gözdesi: İsrail'e yakın Akkan Suver, MHP Kazanı Kaynıyor", *Aydınlık*, 3 Haziran 1995

38 Bkz. Nuriye Akman'ın Cefi Kamhi ile söyleşisi, *Sabah*, 12 Kasım 1995 ve bu konuda eleştirel bir buluş için Rifat N. Balı, "Azınlık Milletvekilleri - Turistik Afiş Yerine!", *Express*, 16 Aralık 1995, sayı 100.

39 "Siyasette azınlıklar", *Kanal E*, 31 Ocak 1997, 500. Yıl Vakfı yöneticisi merhum Nedim Yahya'nın konuşması

40 Yrd. Doç. Dr. Hale Okçay "Türkiye Yahudileri ve Milliyetçilik", 1. Ulusal Tarih ve Milliyetçilik Kongresi, 30 Nisan-2 Mayıs 1997. Mersin Üniversitesi. Yayınlanmamış tebliğ. Tebliğini gönderen Hale Okçay'a teşekkür ederim.

41 *Salom*, 13 Aralık 1995, s. 10 ve kompakt diskin kitapçığı.

geçerli deyimi ile etnik kimliklere sahip çıkılmasının "azınlık ırkçılığı"⁴² diye suçlanmasına karşı alınan bir önlemler manzumesinin ipuçları idi.

Milliyetçiliğin talepleri üzerine "Güçlü Önderler" halka "On Emir"i tebliğ etikten sonra, bireyler ehillemiş, uysallaşmış, sıradanlaşmış, modernleşmişler ve kamuoyunda Yahudileri temsil etme iddiasında olan kişilerin tümü birer robot gibi aynı "Türk milliyetçisi" lisanını benimsemişler ve biteviye tekrarlamışlardır. Cemaat önce millileşmiş, sonra ateşli bir milliyetçi kıyafete bürünmüştür. Türk milliyetçiliğinin istediği de herhalde bu idi: azınlıkları sayısal ve/veya kimlikse olarak eritme, toplumsal ve kültürel belleği yok etme. Bu aslında Turancı gelenekle yoğrulmuş olan Türk milliyetçiliğinin, gayri müslimleri bir yurttaş olarak kabul etmesi yerine bu yurttaşları ırkı kıstaslara göre değerlendirip 1930'lu yılların deyimiyle "azlık", günümüz deyimiyle "azınlık" olarak kabul etmesi ve aynı yurttaşların temel meşgalelerinin "ticaret ve hiyanet" olduğunun temel veri olarak kabul etmesinin bir sonucu idi. Ortaya çıkan

tablo, Bedri Baykam'ın Kemalist ve milliyetçi renkler taşıyan bir modern tablosunda olduğu gibi, toplumsal belleği(ni) unutulmuş, modernizmi, siyaseti, yerel ve uluslararası lobıcılığı, bayrak ve bozkurtu birbirine karıştırmış bir cemaat ve tüm bunların alt alta, üst üste birbirlerinin içine geçmiş bir "pop" tablosu idi. Bu tabloya iyi bakarsanız belki göze çarpmayan, bir köşeye sıkıştırılmış, soluk, silik bir Yahudi kimliğinin titreşim ancak sönmemiş alevini görebilirsiniz.

Artık Türk milliyetçiliğinin her şeyin üstünde kabul edebileceği tek kimlik vardır: ırkı anlamda Türk kimliği. Yakınıza bayraklı, hilalli rozetinizi takmayı ve etnik/dinsel kimliğinizi ele verebilecek olan herhangi bir takınızı özenle saklamayı ihmal etmeyiniz, zira günlük basında rastlanan sıradan faşizm hemen bir yazıda, yazı konusunun etnik kimlikle hiçbir ilgisi olmadığı haide, yakın çekim yapıp dinsel takınızı ön plana çıkarır ve sizi "üstelik boynunda pervasızca altı köşeli İsrail yıldızı taşıyan" kişi diye etiketleyebilir.⁴³

Evet önce Türküm, sonra?

42 Bu deyim özellikle başta N. Atsız, N. Sançar olmak üzere tüm Türkçülük/milliyetçilik akımının ideologlarıca kullanılmıştır.

43 Gül Azer Roman, "Konsolosluga oğlan çocuk servisi", *Akrad*, 23-29 Haziran 1994, sayı 155, s. 22-27.